

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

15. An qui audiuit Missam à Sacerdote excommunicato vitando, vel à degradato, & deposito, aut suspenso, vel interdicto, impleat præceptum Ecclesiae de audienda Missa in die festivo? Et infertur eum, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

punctualis non reperitur, sed ex aliis principiis potest deduci; sed ratio supra assignata est satis rationabilis. Hucusque Baucius.

2. Sed licet hæc omnia ingeniose excogitata sint, tamen habeo aliquam difficultatem; Nam licet in casu de quo loquitur, excommunicatus audiendo Missam peccauerit mortaliter, ratione prohibitionis Ecclesie, non tamen ex hoc sequitur, quod post obrentam absolutionem debeat aliam Missam audire: nam substantia præcepti nempe auditio Missæ iam fuit adimpleta, licet cum peccato mortali; quod non officit ad satisfactionem præcepti, quod solum mandat Missam audire, & hic reuera audierit Missam. Vnde si aliquis audierit Missam animo expresso non satisfaciendi præcepto, si postea mutet animum, non tenetur audire aliam Missam, quia iam illam audiuit.

3. Nec valet dicere cum Baucio, quod quando non adest obligatio adimplendi præceptum, non potest anticipare adimpleri: nam respondeo, quod in nostro casu moraliter adest obligatio præcepti. Et ita Cardinalis Lugo, & alij docent, quod si quis communicavit mane, & post prandium incidit in articulum mortis, non tenetur iterum sumere Eucharistiam, quia mane satisfecit præcepto sumendi Viaticum pro articulo mortis, quod in tali casu moraliter eius obligatio manet extabat. Hinc in propriis terminis de præcepto audiendi Missam, doctus Pater Pallavicinus, ut alibi adnotavi, docuit, lib. 4. de Inst. & Jur. cap. 11. num. 95. quod in casu in quo promulgetur præceptum audiendi Sacrum aliqua die, postquam Petrus ea die ex devotione Sacrum audiuit, non tenetur ad secundam auditionem Sacri, & tamen quando audiuit primum Sacrum non aderat præceptum illud audiendi. Ergo, &c. Ideo, ut dixi, tu cogita.

4. Sed magna difficultas est an excommunicatus, qui ob negligentiam suam perseverat in excommunicatione, peccet contra præceptum audiendi Missam. Aliqui negant, quia ex vi huius præcepti audiendi Sacrum, non obligatur quis ad procurandam absolutionem excommunicationis, quæ impedit audire Sacrum; quia non tenetur quis tam remote & à longe se disponere ad Missam audiendam, aliis infirmus negligens in procuranda salute, & viribus, & carceratus negligens in procuranda libertate peccant contra præceptum audiendi Sacrum. Vnde, licet istud impedimentum sit voluntarium, simul tamen est remotum, ad quod tollendum non obligatur quis ex vi præcepti audiendi Sacrum, in quo disparitatem agnoscunt prædicti Auctores inter hoc præceptum, & præcepta confessionis annuæ & communionis tempore Paschatis. Nam hæc obligant ad mundandum animam omni peccato, atque adeo etiam ad tollendum impedimentum excommunicationis. Vnde consequenter etiam hi Auctores concedunt, quod si quis prævideat se fieri impotentem ad audiendum Sacrum incurrendo in excommunicationem, non peccat specialiter contra hoc præceptum audiendi Missam, sicut neque is, qui edit nimium, aut nocivum cibum, prævidens ob mortuum se omissurum Horas Canonicas, aut ieiunia Ecclesie, non peccat contra hæc præcepta, nisi fecerit in fraudem præceptorum; quia ius humanum non obligat infirmos, licet culpa sua incurrerint in impedimentum. Et quidem me citato hanc sententiam negativam probabilem putat Dicastillo de Sacrament. tom. 1. tract. 5. disput. 5. dub. 10. §. 2. num. 144. & me etiam citato Leandrus de præceptis Ecclesie, tract. 2. disp. 2. quest. 5. Non nego tamen etiam probabilem esse sententiam aliorum asserentium, eum qui prævidet de proximo reddi se impotentem ad audiendum

Sacrum incurrendo in excommunicationem, aut negligit exire ab excommunicatione, in qua est, si facere non parendo præcepto; ratione cuius imponitur excommunicatio; sed etiam contra præceptum Ecclesie audiendi Sacrum. Probat à simili; quia si quis aggredietur voluntariam peregrinationem in die ieiunii, quia impeditur à ieiunio, peccet contra præceptum ieiunii, vt communiter docent Auctores. Similiter, qui in die Festo sine necessitate aggredietur, quo prævidet se fieri impotentem ad audiendum Sacrum, peccat contra tale præceptum; & qui ob perpetrandum peccatum fornicationis impeditur ab auditione Missæ in Festo; peccat non solum contra Castitatem, sed etiam contra præceptum de audienda Missa; etiam si id non faciat in fraudem huius præcepti; ergo similiter ille, qui in die Festo facit peccatum, cui est annexa excommunicatio, qua prævidet se impediendum ab auditione Missæ, non solum peccat peccato contumaciæ, sed etiam contra peccatum audiendi Sacrum; sicut is, qui se inebriat, prævidens se ebrietate impediendum ab auditione Missæ, non solum peccat peccato ebrietatis, sed etiam peccato omissionis Horarum, aut Missæ. Sed circa hæc exempla insurgit Dicastillo vbi supra, qui sermone ex hac hanc difficultatem solidè, & clare, vt tempore loquitur pertractat, & nos infra citata similibus difficultatibus plura annotabimus.

RESOL. XV.

An qui audiuit Missam à Sacerdote excommunicato, rando, vel à degradato & deposto, an suffraganeus, vel interdictio implet præceptum Ecclesie de audienda Missa in die festivo?
Et inseritur eum, qui excommunicatus audit Missam in festo, quamvis peccet sic audiendo, si tempore opportuno eadem die absolvetur ab excommunicatione, non teneri iterum Missam audire, postquam ià obmissurus, quia impletis præceptum est à excommunicatione, sicut qui in peccato mortali, vel excommunicatus in Paschate impletis præceptum de communionem.
Et notatur excusari ab auditione Missæ in die festivo eos, qui non habent alium Sacerdotem quem possint concubinariam.
Et an satisficiat Missa præcepto, qui inseruit Missam aliquando recedit à Sacrificio?
Et an satisficiat præcepto, qui audit Missam per fornicatam, interposita plures? Ex part. 10. tractat. & Misc. 1. Ref. 7.

§. 1. **A**ffirmative respondet Dicastillo de Sacrament. tom. 1. tract. 4. disp. 5. dub. 4. num. 47. quia illa est vera Missa; materia autem generalis præcepti est auditio Missæ; & præcisè, vt est auditio Missæ, ille actus non prohibetur; nam prohibitio solum est accidentaria, vel extrinseca Missæ, quatenus Missa est: ac proinde, licet propter accidentarium, & extrinsecum actus ille sit prohibitus, præcisè tamen secundum rationem auditionis Missæ prohibitio caret. Quod autem hic, & nunc cum circumstantiis sit peccatum; non tollit quin impletur præceptum, quod potest impleri, & sæpe impletur per actum qui sit peccatum; vt videre est iuxta probabilem doctrinamque receptam opinionem in Communionem Paschalem; quamvis enim quis in peccato mortali communicet, satisfaciat præcepto Communionis: ita vt quamvis resurgens postea à peccato per legitimum Confessionem, aut contritionem, possit iterum communicare.

Alibi supra in Ref. 5.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 1. Ref. 129. & 139. & in tom. 3. tr. 1. Ref. 102. §. vi. ante medium, à vers. similiter.

Sup. hoc pro Communionem magis late supra in tr. 2. Ref. 14. & in Resolutionibus. not. præterire pro confessione & Communionem.
Sup. his in fine huius Ref. & in aliis §§. annot. vltimæ huius Ref.

Sup. hoc Pro Sacro audiendo

ANTONIO
Opera
Tom. 10
E III

illos dies iterum ritè, & sanctè communicare; non teneatur: quia iam exhibuit actum præceptum ab Ecclesia, iuxta dicta à nobis *tract. præcedenti* cum multis, *disp. 10. dub. 8.* vbi diximus cum Azorio *lib. 7. cap. 4. quest. 12.* impleri illud præceptum Ecclesiasticum ab eo, qui excommunicatus, vel alia Censura innodatus communicat, etiamsi aliàs peccet contra ius diuinum, accedendo, indignè; & contra ius Ecclesiasticum, accens excommunicatus à Communionem. Quorum omnium ratio non potest esse alia, nisi quia per illum actum ab extrinseco illicitum, & secundum se non illicitum, sit opus illud, quod ab Ecclesia præcipitur: Ergo potiori ratione in nostro casu. Quæ pars affirmatiua mihi placet: & ex eius fundamento patet ad argumentum pro parte negatiua: quamuis enim eadem Ecclesia, quæ præcipit auditionem Missæ, non præcipiat, nec permittat, vt in Sacris communicemus cum excommunicato non tolerato, & quod audiamus Sacrum à degradato, & deposito; tamen actum ipsum audiendi Missam secundum se non prohibet, sed præcipit; sicut præcipit actum communicandi in Paschate: Et illa substantia actus iam exhibetur ab audiente Missam, quamuis ex circumstantiis sit peccatum: sicut ex circumstantiis est peccatum communicare in peccato, & cum excommunicatione, vt dictum est. Ex quo inferitur etiam, Eum, qui excommunicatus audit Missam in die festo; quantumvis peccet sic audiendo, si tempore adhuc opportuno eodem die absoluat ab excommunicatione; non teneri iterum Missam audire, postquam iam est absolutus; quia impleuit præceptum etiam excommunicatus: sicut diximus, impleuisse eum, qui excommunicatus communicauit in Paschate. Et hæc omnia docet Dicastillus *vbi supra*, & hunc casum asserit in terminis tractatum fuisse.

2. Sed ego, pace Viri doctissimi, & amicissimi, puto ab omnibus fuisse pertractatum: nam Doctores asserentes, non posse à supradictis Missam audiri, loquuntur quoad impletionem præcepti: nam illam quæstionem pertractant in ordine ad præceptum de Missa audienda; & sententiæ negatiuæ adhaerent; vt patet ex Egidio Trullench. *in Decalogo tom. 1. lib. 3. cap. 1. dub. 6. n. 1.* vbi sic asserit: Regulariter loquendo, à quolibet Sacerdote Missa audiri potest, non solum validè, sed etiam licitè, modò non adsit aliqua prohibitio. Ratio est, quia Ecclesia simpliciter obligat ad Missam: ergo præceptum adimpletur cuiuscumque veri Sacerdotis non prohibiti, si Missa audiat; secus autem si prohibitus sit, vt sunt excommunicati, suspensi, interditi vitandi: Ita ille, & ego.

3. Notandum est hic, quod licet plures Auctores asserant, excusari ab auditione Missæ eos qui non habent alium Sacerdotem, quam publicè concubinarium: vnde Nauarrus, *cap. 15. n. 78. & seqq.* dicit, non esse licitum audire Missam à concubinario, quicquid tamen sit de iure antiquo, tamen post Concilium Constantiense nemo excusatur hoc titulo delicti Sacerdotis, nisi quando Sacerdos est nominatim excommunicatus, & denunciatus, vel publicus Clerici percussor. Ita Valentia, *tom. 4. disp. 6. quest. 10. punct. 5.* Sorus *in 4. disp. 13. quest. 1. art. 9.* & alij.

4. Sed si aliquis obiter hic querat, an satisficiat Missæ præcepto, qui inseruiens Missæ, aliquando recedit à Sacrificio? respondeo, qui inde recedunt, tanquam ministri: vt aliquid necessarium Missæ deferant, puta vinum, aut Hostiam, aut thus, conferi præsentem, & satisfacere; neque enim abesse censetur, qui eidem Sacrificio inseruit. Bonacina *Tom. 11.*

vetò limitat, modò non recedant ab Ecclesia; si enim recedant, non dicuntur interesse Missæ corporaliter, atque ad eò nec præcepto satisfacere; nisi fortè breui tempore absint. Quæ limitatio probabilis, sed non videtur omninò necessaria; nec enim ille censetur præsens Missæ ex eo præcisè, quod sit in Ecclesia; in qua sæpè sunt, & possunt esse, qui non censentur corporaliter præsentem Missæ, vt patet; maxime in magnis Ecclesiis, vt in Cathedralibus, sed tunc censetur quis præsens, quia seruit in eo, & cooperatur Missæ, quod potest præstare etiam extra Ecclesiam. Et ita hanc sententiam tenet Dicastillus *loco citato, dub. 3. n. 43.* qui n. 59. probabiliter nominatim contra me tenet satisfacere præcepto Missæ, qui illam audit per fenestram, interposita platea.

in Resol. 23. cursum prope finè, verè nam si quis.

Sup. hoc cù eodem Dicastillo in Resol. 17. & 18.

RESOL. XVI.

An licitum sit à Ministro existente in peccato mortali petere celebrationem Missæ, vt quis satisfaciat præcepto illam audiendi, vel sumendi Eucharistiæ in tempore Paschatis?

Et an hoc intelligatur, sine si Minister sit paratus ad ministrandum, sine non; sine sit men Parochus & Pastor, sine non; modo ad sit necessitas, vel iusta & rationabilis causa, & mea vtilitas?

Et in textu huius resolutionis adducuntur aliqui diuersi casus pro praxi supradictarum quæstionum. Ex part. 10. tract. 11. & Misc. 1. Resol. 63.

§. 1. Negatiuam sententiam docet Ioannes Viggers *in 3. part. D. Thoma, quest. 64. art. 6. dub. unico, n. 38.* vbi sic ait: Non videtur tamen sufficiens ratio exigendi celebrationem Missæ à Sacerdote publico peccatore, qui non est Parochus, neque alioquin paratus ad celebrandum, eo tantum nomine, vt quis non careat Missa die Dominico, quia reuerentia tanti Sacrificij & charitas proximi, videntur hic præponderare isti necessitati ex Ecclesiæ præcepto dumtaxat proueniendi, quod ex minoribus causis sæpius cessat obligare, præsertim, cum priuata obligatione, & simul cum affectu audiendi Sacrum, possit quis in tali consequi fructum, quem aliàs, audiendo Sacrum, consequeretur similiter, neque sufficiens ratio videtur exigendi Sacramentum Pœnitentiæ à tali Ministro, vt possim communicare in Paschate, si alia non ad sit necessitas. Ita ille, cui adde Sorus *in 4. disp. 1. quest. 5. art. 6.* Valentiam *tom. 4. disp. 3. quest. 5. punct. 3.* & alios.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 3. Resol. 44. & lege ceteras Res. assignatas in annot. §. vlt. huius Resol.

2. Sed non minus probabiliter affirmatiua sententiæ ego adhaereo cum Granado *in 3. part. Contr. 3. tract. 5. disp. vlt. num. 7.* Hurtado de Sacram. *in gener. disp. 4. difficult. 12.* & Lessio *in 3. part. quest. 64. art. 6. dub. 2. n. 13.* vbi docet, quod si alterius Ministri non sit copia, in multis casibus licet à peccatore Ministro Sacramenta suscipere, & etiam petere, inducendo non paratum. Primò, in extrema, vel graui necessitate Baptismi, Eucharistiæ, Pœnitentiæ, Extremæ vnctionis, Secundo, quando vrget præceptum Ecclesiasticum ad audiendam Missam, potest illum inducere ad celebrandum, modò sine scandalo possit celebrare. Tertio, si vrget præceptum Ecclesiasticum Communionis. Quarto, si magna aliqua vtilitas Confessionis, aut Communionis inuitet, quæ alioquin multum esset differenda. Colligitur ex D. Augustino, *epist. 15. ad Publicolam*, vbi ait, Licet esse exigere iuramentum ab eo, quem scio iuraturum per falsos Deos ad confirmandos contractus, quando aliter horum fides haberi nequit. Talis enim non se fecit peccato mali illius iuramenti, sed bono pacto seruandi

Sup. hæc seqq. in variis Resolutionibus. co. 1. & huius to. 2. & in omnibus illorū tractatibus pro receptione Sacramentorum, quæ in eis continentur.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 1. Resol. §. 14. ad medium, & in alio vers. eius secùdè annot.

Sup. hoc late in Resol. præcedenti.

Sup. conten- to in hoc §. vlt. ad omne, annot. seq. infra in Resol. 24. §. Nota, & seq. pro parte illor.